

MARIBORSKI DELAVEC

Političen list.

Naročnina znaša:

Z dostavljanjem na dom ali po pošti K 5.50 mesečno.
Četrletno K 16.50.
Če si pride naročnik sam v upravništvo po list: Mesečno K 5.—. — Inserati po dogovoru.

List izhaja vsak delavnik po 16. uri popoldne z datumom drugega dne.

Posamezna številka stane 30 vin.

Uredništvo in uprava:

Narodni dom (vhod iz Kopališke ulice)

Telefon št. 242.

Fr. Zelenik.

Zakaj nas hoče Italija odriniti od morja.

(Dalje).

Pa pustimo tega našega velikega sorodnika, pogledimo brate Srbe. Ali se še spominjate, s kakim veseljem so pozdravili srbski junaki sinje morje, ko so si v prvi balkanski vojni priborili dostop do njega, kako so od veselja jokali sinovi Srbije, ko so prvič zagledali veličastno morje. K morju je gnala neka sila te junake! Ali se pa tudi spominjate tistega truda in vne-me, s katero je propadla Avstrija se trudila, da je Srbijo oropala s krvjo kupljenega dohoda do morja. Spomnite se, kaka žalost je zavladovala v srbskem narodu, ko je bil ogoljufan v svojih nadah, oropan prostega dohoda do morja, kako je zasovražilo srbsko srce tisto Avstrijo, ki je smatrala za svojo nalogo le ubijanje Slovanov. Primerjajte oni zlobni trud in napor Avstrije z današnjim Italije, koja je tekom vojne gostolela o »liberta e cultura«, pa po-

vejte, če vidite kak razloček. Je razloček, ali le ta, da je Avstriji šlo za majhno Srbijo, Italiji pa gre za mnogo večjo Jugoslavijo, koje otroci so ob morju in na morju doma, so nadtisočletni gospodarji stotin kilometrov morskoga obrežja. In stare gospodarje hoče Italija oropati njihove posesti, njihovega morja!

Hrvatski narod zna veliko bolj ceniti pomen morja. V vsaki številki strokovnih časopisov najdemo vsak hip članke, ki razpravljajo o našem brodarstvu in o naši mornarici. V slovenskem časopisju pa smeš z lučjo iskati pri belem dnevu kaj o našem morju.

Poderimo domače plotove, pogledimo okoli sebe in v daljavo, pustimo za hip strankarske boje, pa premislimo, kaj zahteva bodočnost naša in naših potomcev, potem pa bomo videli svojo nalogo in svoje potrebe.

Predočimo si lego naše države, naše ožje domovine in videli bomo, da se naša država začinja visoko gori v srednji Evropi in neha globoko doli na Balkanu, veže vzhod z zapa-

dom, sever z jugom, ima odprto pot v Orient, po čemer so Nemci toliko hrepeneli. Čez našo državo vodijo svetovne ceste na vse strani sveta, tedaj bo imela naša očetnjava največjo in dobičkanosno vlogo posredovalca, ki vsled svojega lastnega premoženja zasluzi veliko zaupanje.

Predočimo si tudi velikost naše države, njeno prirodno bogastvo, rodovitnost zemlje, žilavost in vstrajnost, nepokvarjenost in duševno svežost njenega prebivalstva, pa bomo videli vzroke italijanskega nastopanja. Pomislimo tudi, da bo delaven in podjeten nemški narod navezan na nas, bo moral posluževati se naših prometnih sredstev na jug in na vzhod, bo najboljši in najpoštenjši odjemalec naših pridelkov, mi pa njegovih industrijskih izdelkov. Zapomnimo si in opozarjam Vas pri tej priliki, da nam Francoska in Angleška nočeta pomagati s poljedelskimi, obrtnimi in industrijskimi stroji in tudi Amerika čaka, kaj bo kdo dražje plačal!

Pomislimo pa še posebno, da

M. M.

Trpljenje male Nelice.

(Dalje).

Velika punčka, ki je imela majhna ustka in napihnjena lica, jo je tudi mnogokrat ujezila, ker ni hotela rajati in plesati z njo, ampak je obležala leno in nepremično, kamor jo je položila. V največje veselje pa ji je bil možic, ki je pomagal z rokami in nogami, ako ga je porukala za nitko. In Nelica ga je rukala tako dolgo, da se je nitka utrgala — zato pa je dobivala odslej le jabolka in oranže, za kar je bila očetu zelo hvaležna. Težko ga je čakala vsak večer in nestrpno je vedno pogledavala, če se je solnce že skrilo, kajti pred večerom očeta ni bilo domov.

In tako sta pričakovali z materjo očeta vsak večer.

Nekoč pa se je oče zakasnil dalj kakor navadno. Zelo, zelo dolga je bilo Nelici, ko je posedala že nekoliko zaspana ob materi, ki ni bila nič tako zgovorna, kakor drugače. A naposled je oče vendarle prišel, zgovoren in dobre volje, a mati ga je pogledavala nekako nezadovoljno in to se je zdelo Nelici zelo čudno. Pa ko ji je oče podaril mesto enega jabolka kar tri, je pozabila na materino zamišljenost in je legla v posteljo vsa zadovoljna in vesela.

Prihodnji večer pa jo je mati opravila praznično kakor ob nedeljah in ni se Nelica malo začudila, ko ji je povedala, da gresta čakat očeta.

Tam pred veliko hišo sta hodili gorindol, in ko je prišel iz tiste velike in široke veže oče, se je usulo na cesto kar cele trume delavcev, zamazanih in črnih. In lep se je zdel Nelici tisti hip oče, ker on ni bil tako umazan in črn, spodobno je bil opravljen in vsi, ki so hoteli iz tiste velike hiše, so ga pozdravljali, ker Nelicin oče je bil v tovarni delovodja.

Nikdar še ni bila Nelica v tistem predmestju, zato se jej je zdelo vse tako čudno in nerazumljivo. Majhne hiše so se vrstile v vijugastih vrstah. Pred njimi so se igrali otroci, zamazani in raztrgani, kakršnih Nelica ni videla nikdar v hiši, kjer je stanovala ona. Nobeden ni imel pentlje v laseh, ne porcelanaste punčke ali Miklavža s srebrno palico; kar tam po prahu so se valjali, si pljuvali v roke in mesili iz blata čudne kepe in hlebe, starejši pa so se podili, se pretepali in kričali. Tam na oglu pa je videla, kako je pretepal bradat mož kuštravega dečka in ga vrgel naposled v vežo kakor mačka. Nelica si skoro ni upala naprej, ker grozen se ji je zdel tisti bradati mož in šele, ko jo je oče prijel za roko, se je plaho privila k materi in gledala v drugo stran. Ko so bili že daleč

naprej, je vprašala očeta, zakaj je tisti mož dečka tako pretepal.

»Zato, ker je menda — pijan«, ji je odgovoril oče. Nelica je razmišljala, zakaj se ne igra tisti deček s konjčki in se rajši podi po prahu, da je ves zamazan in kuštrav. Tisti hip ji je šinilo v glavico, da morda oni deček nima igrač, da njegov oče ni tako dober kakor njen. In velik stud ji je vstajal v srcu do tistega bradatega moža.

Drugi večer pa jo je mati zopet opravila, a Nelica se je branila iti med tiste umazane hiše, zato sta ostali nekoliko dalje od tovarne, dokler ni prišel oče. Skoro je bila Nelica že trudna, ker precej dolga je bila pot do tovarne. A tisti večer niso šli domov — oče ni hotel, ampak stopili so v hišo, kjer je bilo mnogo ljudi. Nikdar še ni bila Nelica v taki družbi, kjer bi se tako smejala in pelo, in nikdar še ni videla toliko mož, tako čudno glasnih in veselih. Zato ji je bilo nekako tesno pri srcu, vsega se je bala in najraje bi bila poprosila očeta, da bi šli domov, toda oče je bil videti zelo dobre volje. Znanci so se zbrali okoli njega. Nelico pa je vonj po pljači in tobakov dim kar omamljal, da naposled sama ni vedela, kdaj je zaspala.

Zbudila se je šele drugo jutro v postelji, ko jo je poklicalo že veliko solnce.

(Konec prih.)

rabimo v prvi vrsti za sebe svobodno morje, prosto pot v Levanto in naprej. Ne recite mi, da lomim kako frazarijo ali sem se podal na pota fantazije, ne, poglejmo samo, kaj vse potrebuje Levanta, kaj vse moremo in moramo spraviti v svet po morju, pa bode videli, da se držim še preveč resnične istine.

Levanta je pred vojno uvažala v velikih množinah živila, ne iz poljedelske Avstro-ogrske, nego iz zapadnih industrijskih dežel, kakor krompir (!) in moko (!) iz Francoske (!), sadje, marmelade in biškote iz Angleške, ribje in sočivne konzerve iz Francoske, Angleške, Italije, Portugalske, maslo iz Italije in Danske, mleko in sir iz Švice, Francoske, Italije, Holandske, Angleške, itd. Nekaj moke je pač šlo iz Ogrske tudi na daljni vzhod.

(Konec prih.)

Mednarodna premogovna kriza.

„Arbeiterwille“ je prinesel izpod peresa Otona Hue iz Versaillesa sledeči zanimivi in tudi za naše razmere pomembni članek:

Bližamo se svetovni katastrofi, če se ne posreči, z največjo naglostjo vsaj za silo preskrbeti Evropo s premogom še pred zimo. Gospoda Loucheur in Hoover sta te dni neizmerno veliko ogrožitev Evrope odkrito konstatirala ter pozvala, naj se vse stori, da se to prepreči. Mi moramo temu prirediti. Ne smemo odlašati, narodom obrazložiti velikanski pomen grozovite premogovne nevarnosti. V tem se ne more preveč storiti, kajti le majhen del ljudi je danes na jasnem, kako neizmerno velika je že premogovna kriza in kaj nas čaka, če se to izdatno ne zboljša.

Par števil naj pokaže, kako velikanski primanjkljaj premoga imajo že one evropske države, ki pridejo v tem oziru v poštev. Izvanredno težko je, dobiti zdaj vsaj nekoliko zanesljive podatke o pridobivanju premoga v vzhodni in jugovzhodni Evropi. Imamo samo nekatere delne podatke o mesečnih množinah na

Poljskem, v Evropski Rusiji in nekdanjih avstro-ogrskih deželah za tekoče leto in tudi samo za l. 1918. Vsekakor jih bomo pa sešteli z najučinkovitejšimi nemškimi, belgijskimi, francoskimi in angleškimi številkami in bomo zračunali potem približno letno množino. Če primerjamo to z množino zadnjega mirnega leta, tedaj dobimo sledeče:

Anglija, Nemčija, Francija, Belgija, Rusija in Avstro-Ogrska so pridelale l. 1913 okroglo 593 milijonov ton premoga, l. 1918 le še kakih 430 in l. 1919 bodo pa pridelale najbrže le okroglo 362 milijonov ton! To je le 60 odstotkov množine v zadnjem letu pred vojno. Toda tudi ta množina je izračunjena pod pogojem, da bo pridobivanje ostalo na isti stopinji kakor v prvem polletju l. 1919. Ta pogoj je pa že precej v nevarnosti. V zadnjem času se je manj pridelalo v Yorkshire, na Škotskem, v Zgornji Šleziji, ravnotako tudi v Doneški kotlini na Ruskem. Totalno pridobivanje premoga na Francoskem še je tudi znižalo, ravnotako se je pričel nižati efekt posameznega delavca v Veliki Britaniji. Če pride tekom leta še do večjih stavk v evropskih premogovnih distriktih, tedaj mora to že itak neprimerno premogovno krizo še poostriiti.

Ne zadošča pa nikakor, preprečiti nove stavke, marveč pridobivanje se mora tako hitro kakor mogoče in znatno zvišati, sicer doživimo zimo, polno nepopisnih muk in izdelovanje dobrin ter preskrbovanje z istimi v Evropi bo uničeno. Kdor morda misli, da more Amerika rešiti Evropo pred tem polomom, temu bodi povedano, da se je tudi v Zedinjenih državah znatno znižalo pridobivanje premoga, ki je oktobra 1918 znašalo 54-61 milijonov ton. Vsaj je vendar znašalo marca in aprila t. l. le po 32,5 milijonov ton! Nikakor ne more Amerika izenačiti znižanega pridobivanja z izvozom premoga. To bi onemogočile že transportni pogoji. Evropa si mora sama pomagati!

Evropa! Ne gre za narodno, marveč za mednarodno bedo. Tu gre za rešitev skupne evropske naloge. Če Anglija ustavi izvoz premoga, tedaj to ni samo britsko vprašanje, marveč vse dežele, ki se morajo popolnoma, bistveno ali znatno preskrbovati z britskim premogom, pridejo v grozovito življensko nevarnost. In kar se bo tam notranjepolitično zgodilo, bo izžarevalo daleč čez deželne meje. Če bi hotela antanta Nemčijo prisiliti, brez ozira na njeni zelo težki položaj izvršiti one dobave premoga,

ki je bil aretiran v Romuniji. Francosko socialistično glasilo „Le Populaire“ javlja, da je bil Platter na povelje romunske vlade umorjen v ječi, vendar pa nimajo v Bernu o tem še nobenih gotovih vesti.

Samomor. Obesil se je v Artačevem gozdu v Kiselci na Obirskem (Koroško) Filip Bošič. Prišel je pred kratkim od deželnega sodišča v Ljubljani, kjer je bil v preiskavi zaradi špijonaže. Star je bil 40 let. En dan prej je jokal pred svojo sestro Angelo Janček in jo prosil, naj skrbi za njegovega štiriletnega sina Jožefa, ker je njegovo življenje pri kraju.

Darežljivi italijanski kralj. „Gazzetta del Popolo“ poroča, da je italijanski kralj sklenil odpovedati se na korist invalidov vsem kronskim imetjem. Obdržal bo od vseh kraljevih palač, gradov in domen le rezidenci v Rimu in Turinu. Razentega se odpove davčni prostosti civilne liste.

Trupla članov carske rodbine. Iz Omske se poročajo podrobnosti o bodočih kazenskih razpravah proti 163 udeležencem na umoru carjeve družine. Komisiji, katero je svoječasno odposlala omskova vlada na poprisko, se je posrečilo najti trupla velikega kneza Sergija, velike kneginje Elizabete in drugih

ki so jih ji naložili v Versaillesu, potem bi bilo naše gospodarsko življenje gladko urejeno. Kar bi se potem v Srednji Evropi zgodilo, bi se širilo kakor požar v preriji. To morajo vsi uvideti. Upati hočemo, da antanta prizna dobro voljo Nemčije, da hoče po svojih močeh pošteno izpolnjevati naložene ji obveznosti.

(Dalle prih.)

Političen pregled.

Iz Beograda. Zadnje dni so se vršila pogajanja vlade z radikali in narodnim klubom. Obe stranki sta postali precej popustljivi, tako da smemo upati, da pride do sporazuma. Veliko senzacijo je vzbudila vest, da je zahteval Protić za se ministristvo, a konstituanto, ker pač nima upanja, da bi dobil kako večje ministristvo. Napetost vlada zdaj edinole še pri Jugoslovanskem klubu, ki je ostal vsled svoje nenarodne politike v parlamentu popolnoma osamljen. S tem so naši klerikalci doživeli pač največjo blamažo, ki so jo tudi pošteno zaslužili. Večina poslancev je odpotovala v domovino za teh par dni, dokler je parlament odgojen. Demokratski poslanci bodo poročali pokrajinskim izvrševalnim odborom stranke o zunanjem in notranjem političnem položaju, o razvoju krize od početka pa do sedaj, o pogajanjih za rekonstrukcijo kabineta, kakor tudi o okoliščinah, ki so dovedle Demokratsko zajednico do tega, da je nastopila v stvarnih vprašanjih nepopustljivo, v osebnih pa je popuščala.

Pogajanja za trgovinski dogovor z Nemško Avstrijo. Kakor znano, se vrše v trgovinskem ministristvu pogajanja za rekompensacijski trgovski dogovor z Nemško Avstrijo. Kakor izveemo, se te konference bližajo svojemu zaključku in bo dogovor podpisan že v prihodnjih dneh.

Kompenzacijska pogodba z Nemško Avstrijo. Kompenzacijska pogodba z Nemško Avstrijo je bila od ministristva odobrena in podpisana. Po tej pogodbi ima Nemška Avstrija najprej založiti večji znesek v zdravi inozemski valuti, potem pa se bo promet z v pogodbi naštetimi, jako številnimi predmeti, čim hitreje izvršil po načelu kompenzacije. Druga pogodba, ki se tiče takozvanega blaga manjše izvozne vrednosti, je istotako odobrena in sloni na kompenzacijskem načelu. Z ozirom na to, da je Avstrija s svojimi nakupci pritiskala na cene, treba sedaj še določiti, preko kakšne organizacije se bo blago od naše strani, to so predvsem živila, prodajala Avstriji. Odločitev v tem pogledu še ni padla, vendar je gotovo, da bo vlada razliko med cenami doma in med cenami na svetovnem trgu pridržala v primerni obliki sebi, da ž njimi odpomore ubožnim slojem.

Slovenci! Slovenke! Govorite povsod samo slovenski!

Članov družine Romanov. Umorjeni so bili v Permu, blizu ondi, kjer so bili usmrčeni pokopani v skupnem grobu. Trupla, ki jih je bilo po večini mogoče spoznati, so odpravili v Omsk. Nikakor pa ni bilo mogoče najti trupel carja Nikolaja in njegove soproge. Preiskava je došla, da sta bili trupli carske dvojice takoj ob pričetku pokolja razsekani in na grmadi sežgani. Za carsko dvojico je bil umorjen prestolonaslednik, ki je moral gledati umor svojih staršev. Tudi njegovo truplo je bilo sežgano. Odkritje groba, v katerem so se nahajala trupla carjeve družine, je pripisovati čudnemu naključju. Pes ene izmed carjevih hčerk, ki je ostal pri nekem kmetu v bližini, je vsak dan tekal na prostor, kjer so ležala pokopana trupla umorjenih. Ker se je to ponavljalo, so mu sledili in na ta način je bilo mogoče najti skupni grob, čigar sledove so skušali morilci skrbno izbrisati. Trupla so bila popolnoma oropana. Poročilo preiskovalne komisije o umoru ruske carjeve družine bo prevedeno v več jezikov in izročeno evropski javnosti kot dokaz za krivdo bolševikov na tem grozodejstvu. Poročilo bo objavljeno v početku kazenske razprave z drugimi spisi vre.

Po svetu.

Samomor. V Prelaskem pri Podčetrtnu se je iz neznanega vzroka obesila posestnikova žena Terezija Zagozda.

Na 10 let je bil obsojen v Zagrebu Stjepan Sokač, o katerem smo že poročali, da je ubil svojo ženo in mrtvo truplo razkosal. Sodnijska razprava proti njemu je trajala več dni.

Velika tatvina na Dunaju. V takozvani „Stiftskaserne“ so oropali pisarno podčastnikov. Ukradli so 450.000 K. Pet vojakov so zaprli, ker jih sumijo, da so storilci.

Nesreča v kopališču. Kakor poroča budimpeštanski „Reggeli Hírek“, je v donavskem kopališču na Margaretskem otoku utonilo več nego sto oseb. Policija je dala zapreti kopališče, ki so ga kot nezgotovljeno odprli mesca julija.

Orkan v Italiji. Iz Vidma poročajo, da je v soboto grozovit orkan uničil kraje St. Giorgio, Cosa in Domagnia. Več nego sto hiš se je podrlo. Več tisoč oseb je brez strehe.

V ječi umorjen socialist. Švicarsko socialno demokratsko časopisje piše o usodi člana vicarskega narodnega sveta, Fritza Platterja,

Dnevne novice.

Podpredsednik deželne vlade za Slovenijo g. dr. Gregor Žerjav bo dne 5. in 6. t. m. uradno v Mariboru in bo oba dneva sprejemal stranke od 9. do 13. ure v sobi vladnega komisarja na magistratu.

Protest Radgone proti priklopitvi k Nemški Avstriji. Predsedništvu deželne vlade za Slovenijo so dospele iz Radgone od 1. t. m. nastopne protestne brzojavke: Z ogorčenjem smo zvedeli, da se potrjujejo vesti o pripadnosti Radgone z okolico Nemški Avstriji. Kot zastopniki radgonskih Slovencev najodločneje protestiramo proti nameri, izročiti desetisoče naših ljudi v nemške kremplje. Pozivljamo deželno vlado, da naš protest brzojavno naznani jugoslovanski delegaciji v Parizu in ji pove, da naše ljudstvo tukaj preklinja to vrto-glavo politiko in ne privoli v noben kompromis. Radgona z okolico je slovenska zemlja in mora ostati združena z Jugoslavijo. — Narodna Obrana. — Neizprosno stojimo na naših mejah in nikdar ne pripuščamo našo vrlo slovensko ljudstvo švabskemu žrelu. Radgona in okolica je bila in bo slovenska. Z njem izgubo nam zadene žgoče rane, ki ne bodo poprej izlečene, da dobimo, kar je naše. Sporočite to naši delegaciji v Parizu, da naj razume vsebino tega klica ter da ne priznajo z nobenim pogojem kompromisa napram naše zemlje lačnemu tujcu. Radgonski Sokol. — Doznava se, da je Radgona z okolico postala predmet kompromisa in da nas hočejo Nemci oropati novih desetisoč Slovencev. Onkraj Mure na štajerskih tleh vse naše cvetoče dele je s tem uničeno. Naznanite takoj naši delegaciji v Parizu, da ne privolimo v to narodno smrt in da Radgona z okolico mora pripasti Jugoslaviji. Med tukajšnjimi Slovenci vlada velikansko ogorčenje. Storitve vse, kar je mogoče storiti, da se rešimo pogina. — Tiskovna zadruga, Murska straža, Izobraževalno društvo. — Po notici v »Freie Presse« se je sklenil v Parizu kompromis, da odpade v Mariboru plebiscit. Zato pripada Radgona Nemški Avstriji. V imenu danes tu v Radgoni zbranih Slovencev iz Radgone ter popolnoma slovenskih vasi severno od Mure, to so Zetinci, Dedonci, Zenkovci, Slovenska Gorica, Potern in Stara Ves, vse okoli 10.000 Slovencev prosimo da se brzojavno protestira proti lažnjivim in nesramnim poročilom dr. Kamnikerja, ki je bil za vse vojne na čelu vsenemštva in je danes Vsenemec, kakor lahko potrdijo to maloštevilni radgonski Nemci, katerih se je pri izdaji legitimacij naštel 111 in ki so svi priseljeni iz Nemške Avstrije. Radgonski Nemci sami izjavljajo, da se, ako so odrezani od Prekmurja in slovenskega dela južno od Mure, morajo ali izseliti ali pa prositi, da pripadejo Jugoslaviji. Veliko razburjenje dela med Slovenci, da velja pangerman Kamniker več kot lojalni Jugoslovani, ki se že v naprej boje maščevanja Nemcev, kateri danes že grozijo, da bodo s Slovenci pošteno pometli. Prosim brzojavne nujne intervencije v Belgradu in pri delegaciji v Parizu. — Klobčič, vladni tajnik.

Veseli in žalost v »Marburger Zeitung«. Veliko veselje je zavladalo v Kralikovi tiskarni, ko so izvedeli, da je mirovna konferenca vsled italijanske intrige prisodila Radgono in del levega brega Mure republiko Avstriji. Temu veselju se je pa pridružila še večja žalost, ko se ni uresničila njihova srčna želja, da bi Maribor ne ostal jugoslovanski. Kako vleče celo Kralikovo tiskarno v republiko Avstrijo, je razvidno iz današnje posebne izdaje »Marburger Zeitung«. V naslovu ima debelo natiskano: »Westungarn und Radkersburg deutschösterreichisch« — o jugoslovanskem Mariboru niti besedice. Ravnotako ima v besedilu brzojavnega poročila podnaslov »Westungarn und Radkersburg«, dočim bi dejstvo, da pripade Maribor brez ljudskega glasovanja Jugoslaviji najraje kje skrila ali pa popolnoma zatajila. Veliko veselje je seveda povzročila tudi določba, da se nemškoavstrijska premoženja v ozemljih nekdanje avstro-ogrske monarhije ne smejo likvidirati in da se ta določba v toliko razširi, da se morajo ukiniti vse odredbe, ki so

se izvršile proti takim premoženjem od 3. novembra 1918 pričenši in da se morajo ta premoženja izročiti v takem stanju, v kakršnem so bila prej. Iz vsega tega je razvidno, da se »Marburger Zeitung« niti danes, ko dobro ve, da je v Jugoslaviji, noče prilagoditi razmeram, marveč hoče uganjati iredentistično politiko. Upajmo, da se bodo našla sredstva, da tudi ta drevesa ne bodo zrasla previsoko.

Kje si oblast železne roke in volje? Zadnja časnikarska raca o ljudskem glasovanju gledé pripadnosti Maribora in severnega obmejnega ozemlja k Avstriji je spravila naše nemškutarje ob zadnjo trohico razsodnosti, sicer bi si ne drznili vreči raz sebe krinko dosedaj skrbno hlinjene lojalnosti in javno hujskati zoper našo državo in obstoječi red. Za ilustracijo naj služi za danes samo sledeča slička iz kolodvorske gostilne na Pesnici: Omizje znanih nemškutarjev-hujškačev. Prisedem po naključju. Družba oživi in se v kratkem spremeni v razdraženo sršenovo gnezdo. Izvolite poduhati ta-le dišeči šopek: »Nimajo še Jugoslavije, ne, to bomo še le mi z Nemci odločili! Brez Nemčije ne moremo živeti! Rajši štrik okrog vrata kot pod Srbi! Diese Bluthunde! Serbische Königsmörder! Na Koroškem so Srbi ukradli 14 milijard; zato imajo nabasane žepe in njih k... hodijo v sami židi! Prodani smo! Ker je bil poskus pouka bob v steno, si kratkomalo prepovem nadaljnje hujskanje v moji navzočnosti, protestiram pri gostilničarju radi dovoljenja hujskajočih javnih razgovorov in ga opozorim na posledice. Ta se izgovarja, da nima nobene pravice in moči zabranitve tozadevnih pogovorov svojih gostov! Nadaljno besedo imej okr. glavarstvo! ... Taki in enaki prizori se ponavljajo skoro v vseh nemškutarskih gostilnah, ki so prvovrstna razširjalšča najneumnejših političnih laži in obrekovanj. Iz zbirališč te gadje zalege leze protidržavni strup počasi a sigurno v naš žalibog še mnogo premalo poučeni obmejni narod in uduši v kratkem času mnoga klena zrna, ki so padla na poučnih shodih sicer v rodovitno zemljo. Nadaljevanje brezobzirnega in temeljitega čiščenja glede dovoljenja gostilniške obrti je neodložljiva in nujna potreba. Napisi sami nas ne bodo rešili, okužujoča ulesa je treba izrezati radikalno iz narodnega telesa. Čemo videti! Gradiški.

Davek na javne zabave. Minister za prosveto je sporazumno s finančnim ministrom izdelal zakonski načrt o davku na javne zabave, v katerem je določba, ki se tiče monopoliziranja bioskopov. Od dohodkov bo pripadlo državi okrog 10 milijonov dinarjev. Tri četrtine dohodkov bo prejemala država, eno četrtino pa bo odstopila država v korist sirotam onih mest, v katerih se prirejajo zabave.

Novo žigosanje denarja? Zagrebška »Nar. Politika« poroča iz poučenih krogov, da se bodo bankovci znova žigosali, vendar na čisto drug način nego zadnjič.

Dijaški dom v Ptuj. Starši, ki želijo dati svoje sinove v zavod, naj se čim prej javijo, da dobijo pravočasno obvestilo o sprejemu in gojenčevi številki, s katero morajo biti označeni vsi gojenčevi predmeti, zlasti perilo. Vpis v gimnazijo (od 1—3 razr. je realna gimnazija), pripravljalni razred trgovske šole, v meščansko in event. v ljudsko šolo oskrbi vodstvo dijaškega doma, ako se mu vpošljejo zadnje izpričevalo, krstni list in izpričevalo o cepljenih kozah.

Raj bode dne 7. septembra v Ptuj na sokolski slaynosti. Največ pozornosti vzbuja dejstvo, da se spremeni pust peščen otok v sredi Drave ob parku v veliko plesišče, na katerem bode igrala polnoštevilna ptujška godba. Upelje se bajna razsvetljava in otok postane beneška laguna. Kdor ima pesniško žilo v sebi, bo takrat napravil pesem na lepoto beneške noči v sredini šumeče narave. V parku se že stavi cela vrsta paviljonov, solidna dobra jedila so naročena, izvrstno vino je kupljeno. Delniško pivo je zasigurano. Vse je organizirano za prireditev tako, da je priskrbljeno za vse, v

vseh ozirih. Cene bodo zmerne, na vsakem paviljonu bo napis, koliko kaj stane. V gostilnah so določene maksimalne cene. Udeležba bo na vsak način, če smemo soditi po zanimanju za naš zlet, ogromna, kajti vsak, ki hoče biti v resnici enkrat v življenju prav živahno vesel, priidi dne 7. september v Ptuj.

Cene ložam in sedežem v slov. mestnem gledališču v Mariboru. Kakor je bilo javljeno, je abonoma za gledališke predstave že otvorjen. Cene ložam in sedežem so jako nizke. V celi seziji se bo igralo 54 na novo nastudiranih iger, to je približno 6 predstav na mesec. Vsak abonent bo lahko videl vseh 54 predstav in bo plačal za to v parterju za sedež I. in II. vrste K 486, III. in IV. vrste K 432, V. in VI. vrste K 378, VII., VIII. in IX. vrste pa K 324. Sedeži na balkonu so še cenejši. V I. vrsti K 432, v II. vrsti K 378, v III. vrsti po K 324. Ker se te zneske plača lahko v dveh obrokih, je s tem omogočeno vsakomur, da prisostvuje vsem gledališkim predstavam v seziji. Tudi cene ložam so ugodne. Vsaka loža ima 4 sedeže. Kdor ne more abonirati cele lože, naj se združi z prijateljsko rodbino in plačata obe skupaj za celo ložo in za vseh 54 predstav znesek K 1944 za sprednjo ložo ali K 2430 za srednjo ložo. Tudi te zneske je možno plačati v dveh obrokih. Abonenti lož imajo ugodnost, da jim ni treba plačati nobene garderobe in nobene druge vstopnine. Pri drugih gledališčih se navadno mora plačati za ložo še posebno vstopnino, pri nas tega ne bo. Natančnejša pojasnila daje gledališko ravnateljstvo v I. nadstropju gledališča (vhod iz Stolnega trga, pri restavraciji).

Zadnje vesti.

(Posebna telefonska in brzojavna poročila »Mariborskemu delavcu«).

Slovenska Radgona protestira.

Radgona, 2. septembra. Prihajajo vesti, da se hoče Radgono z okolico priklopiti Nemški Avstriji. S tem bi bile naše okoliške občine pahnjene v vsenemško žrelo in okrog 10.000 Slovencev bi bilo izgubljenih za večno. Kot zastopniki teh občin, ki so popolnoma slovenske in nimajo v svojem okrožju nič Nemcev, zahtevamo najodločnejše, da takoj sporočite v Pariz naše ogorčene proteste in izjavo, da se temu nasilju ne udamo. Nočemo nikakor pod Nemško Avstrijo, ker spadamo nerazdelno po vseh božjih in človeških postavah edinole v Jugoslavijo. — Spodna, Žetince, Dedonci, Slov. Gorce, Zenkovci, Stara ves, Nasova, Plitvica, Plitviški vrh.

Radgona, 2. septembra. Gospodarska zadruga je začela v Radgoni dalekosežno gospodarsko organizacijo, da reši slovensko prebivalstvo pangermanskih pijavk. Protestiramo najkrepkeje proti slabi nakani, da se Radgona raztrga Jugoslaviji in pahne slovensko prebivalstvo v popolno oblast pangermanov. — Gospodarska zadruga za Prekmurje, Mursko polje in Slov. Gorice.

Radgona, 2. septembra. Pričeli smo z radostnim kulturnim delom med zanemarjenim prebivalstvom slovenske narodnosti v Radgoni in okolici. Naše kulturno delovanje hoče prekiniti nameravana korektura meje, ki izroča to staro slovensko postojanko oblasti pangermanov. V imenu pravičnosti in kulture protestiramo proti tej vrtooglavi politiki. Ljudska knjižnica, Izobraževalni klub, Čitalnica, Odred, Sokol, Radgona.

Celo Prekmurje v slovenski upravi.

Ljubljana, 3. sept. Glasom odredbe ministrstva notranjih del, naslovljene na deželno vlado za Slovenijo, tvori ves po vojaštvu zasedeni upravni del Prekmurja do ustavne ureditve upravne enote, ki se ima samostojno upravljati pod vodstvom civilnega komisarja vpeljanega zasedbeni oblasti. Deželna vlada za Slovenijo je dobila nalog, dodeliti civilnemu komisarju vse potrebno uradništvo in uslužbenstvo.

Umetnost in književnost.

„Glasbena matica Maribor“ v Mariboru. Pripravljalni odbor sklicuje za v petek dne 5. septembra 1919 ob 20. uri (8. uri zvečer) v pevski sobi razpuščenega »mariborskega Filharmoničnega društva« pri Götzu (nad veliko dvorano, III. nadstropje) ustanovni občni zbor. K temu občnemu zboru se ne vabijo samo pevci, marveč vsi, katerim je za kulturni napredek naše obmejne postojanke, prijaznega Maribora. Posebna vabila se ne bodo razpošiljala.

Sokolski vestnik

Mariborski „Sokol“ pozivlja vse članstvo, ki poseduje društvene kroje, da se poistoštevilo vdeleži župnega zleta v Ptuj dne 7. t. m. — Redovna vaja se vrši v soboto dne 6. t. m. ob 20. uri zvečer v Narodnem domu. Odbor.

Spored zleta mariborske Sokolske župe in proslava 50letnice Narodne čitalnice v Ptuj dne 7. in 8. septembra 1919. Sokol: Ob 8. sprejem gostov na postaji; ob 8. skušnja na telovadišču (trensko taborišče); ob 11. nastop k obhodu na telovadišču in obhod po mestu. Čitalnica: O 9. slavnostna maša v mestni cerkvi v spomin 50letnice Narodne čitalnice; ob 10. slavnostno zborovanje v veliki dvorani Narodnega doma. Ob 13. obed. Ob 15. javna telovadba. Po telovadbi odhod k ljudski slavnosti, ki se vrši v mestnem parku. Vstopnina k javni telovadbi: Sedež na tribuni K 10.—, ostali sedeži K 5.—, stojišča K 2.—. Vstopnina na veselilni prostor K 1.—.

Obrotni in trgovski vestnik.

Zadruga krojačev in sorodnih obrti v Mariboru. Za dne 17. avgusta 1919 določen občni zbor zadrugnih članov, ki je bil za nedoločen čas preložen, se vrši zanesljivo v torek dne 9. septembra t. l. ob 18. uri zvečer pri Martinu Fuchs, Edmund Schmidova ulica 7 (stara pivarna). Cenjeni člani se opozarjajo v smislu § 24 zadrugnih določil, da se tega zborovanja polnoštevilno udeležijo. Zadrugno predstojništvo.

Blago za Hrvatsko preko Siska in Zagreba se zopet sprejema in odpošilja. Zaprt pa je še promet za Zagreb južni kolodvor, ker je še preko 500 vozov zaostanka. Vozove je naročiti v postajah ter se po možnosti dostavljajo. Za vse pošiljatve od vstevši Zaprešiča naprej

je treba prevoznega dovoljenja obratnega ravnanja v Ljubljani, ki s tem uravnava dotok in daje potrebne informacije. Vsi tovorni listi za Hrvatsko in Slavonijo morajo biti opremljeni z opazko: „S prevozom po možnosti se strinjam“ (podpis). Proga Vinkovci-Zemun je za tovorni promet še vedno zaprta.

Izvoz iz Jugoslavije. Odslej se sme glasom odredbe C. U. 8493—16—8—19 Centralne uprave izvažati iz naše države le proti zdravi valuti. Ta omejitev velja tudi za vino, žganje, jabolčnik, koruzne storže in vinske drože, kateri predmeti so se doslej glasom odredbe C. U. 4919—25—6—19 Centralne uprave lahko izvažali proti plačilu izvozne pristojbine brez omejitve glede valute. Izvoz medu, lanenega semena, malin in drugega jagodičja pa je sploh prepovedan.

Vprašanje valute in vojnih posojil. Na anketi zastopnikov vseh slovenskih zadrugnih zvez Zadrugne zveze v Ljubljani, Zadrugne zveze v Celju, Zveze slovenskih zadrug v Ljubljani, Zadrugne centrale v Ljubljani dne 11. t. m. so bile glede ureditve valute soglasno sprejete sledeče resolucije: 1. Rešitev valutnega vprašanja smatra zadrugništvo kot nujno. Izdaja tozadevnih zakonov naj se zato pospeši. 2. Dokler se valutno vprašanje ne reši definitivno, naj se prepreči preplavljanje s kronami na ta način, da se čimprej uvede nova denarna vrednost. 3. Ta nova denarna vrednota naj se zamenja za sedanjo krono v razmerju 1:1. 4. Čimprej naj se uzakoni enoten davek na vojne dobičke, kateri naj se v višjih postavkah primerno poostri. Resolucije glede vojnih posojil se glase: 1. Država naj prevzame v izplačilo vojna posojila. 2. Pri tem naj varuje zlasti interese našega zadrugništva in odredi, da se po zadrugah podpisana vojna posojila popolnoma likvidirajo, ker so pri njih udeleženi večinoma revnejši sloji. 3. Pri finančnih poverjenstvih naj se sestavi posebna komisija, ki naj ugotovi množino vojnih posojil; v te komisije naj se pričnejo tudi zastopniki zadrugništva.

Letošnja romunska žetev. Kakor poroča »Temps«, je letošnja romunska žetev dobra in prinaša hektar obdelane zemlje povprečno 16 hl žita. Skupna produkcija znaša 145.000 vagonov. Od te množine pride 50.000 vagonov v poštev za izvoz. Besarabski preostanki — tamošnja letina je bila prav dobra — so všteti.

Prevoz blaga iz Soluna v Jugoslavijo. Ministrstvo za prehrano in obnovo je določilo posebno komisijo, ki je odpotovala v Solun, da uredi prevoz tamkaj nakopičenega blaga v jugoslovanske pokrajine.

Za gospodarsko obnovo Srbije je darovala Prva Hrvatska Štedionica 50.000 K.

Letošnja letina. Kot kažejo poročila iz vseh delov države, bo letošnja letina pri nas jako ugodna. Žetev je izpadla v splošnem ugodno, pšenica in rž v Banatu jako dobro, ječmena je v Srbiji v izobilju. Manj se je pridelalo sladkorne pese, tako da bo treba sladkor letos še uvažati, skrbljivo pa je za to, da se sladkorna industrija v kratkem času tako vzdigne, da bo zadostovala domači porabi. Stanje vinogradov je dobro in če bo september topel, bo kapljica tudi dobra. Tudi živinske krme je dovolj.

Zlet Mariborske sokolske župe v Ptuj dne 7. septembra 1919.

MALA OZNANILA.

Ženitna ponudba. Sem 26 leten obrtnik, zdrav, energičen in precej inteligent. Ker rabim za povečanje podjetja nekaj kapitala, se bi poročil z premožno gospico ali vdovo v starosti do 30 let. Predpogoj seveda telesno zdravje. Ponudbe z navedbo sestanka pod »50—100.000« na upravo lista. 3—3

Brivnica se kupi ali lokal za brivnico vzame v najem. Naslov v upravi. 4—3

V zalogi »Tiskovne zadruge« v Mariboru je izšla brošura

„Jugoslovanska mučenika Zrinski in Frankopan“

Spisal Matija Pirc, profesor v Mariboru.

Brošura stane 1.— K, s poštnino 1'05 K. Dobi se v vseh knjigarnah. Šolskim vodstvom pri večjih naročilih 10% popusta.

Agitirajte za „Mariborskega Delavca“ in med prijatelji našega tiska za „Tiskovno zadruge“ v Mariboru.

Franjo Farič, tovarna strojev

Pobrežje pri Mariboru

prodaja:

Sadne mline

Gepeline

Stroje za kuruzo luščit

Mlatilnice

Motorje

Stroje za repo rezat

Rezervni deli za stroje vseh sistemov se izdelujejo.